

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / A.L.Th. de Bruijne

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **853**

A.L.Th. de Bruijne

Het stuwmeer in de kerk
en de irrigatie van de Geest

MEDITATIEF

A.M. de Hullu

Kwetsend voor
de Heilige Geest

WANDELEN MET GOD **859**

M.H. Sliggers

Afhankelijk zijn

ACHTERGRONDEN **861**

J. van Bruggen

Ondergedompeld
in water

WEEKVERSLAG SYNODE **866**

Piet G.B. de Vries

Nog even niet...

en verder...

Uit de kerken

Meeglezen

HET STUWMEER IN DE KERK EN DE IRRIGATIE VAN DE GEEST

Dit artikel gaat over een gevoelig onderwerp. Beroepbare predikanten en beroepbaargestelde afgestudeerden krijgen moeilijk een plaats in de kerken. Er is sprake van een 'stuwmeer'. Een lezer, dhr. J. de Roon, schreef ons hierover. Hij vindt dat wij als kerken dit probleem en de knelpunten die ermee samenhangen, moeten aanpakken. In twee artikelen wil ik daarover doordenken.

Het beroep gaat aan de dominee voorbij

Br. De Roon signaleert drie punten:

1. Broeders die aan de Theologische Universiteit zijn opgeleid, krijgen naar zijn indruk moeilijk een beroep. De Roon: "Is het goed dat broeders die wij zelf opleiden om in de wijngaard van onze Heer te gaan werken op een wachtlijst komen? Nee dus.

Want als het beroep aan de dominee voorbij gaat wordt het echt stil. En als de indruk juist blijkt, moet er dus wat gebeuren.

2. Predikanten stromen in zijn beeldvorming minder vlot door naar een volgende gemeente.
3. Nogal wat predikanten lopen vast. De Roon: "En opnieuw stel ik een vraag: is er misschien een verband tussen mijn beeldvor-

College van wijze mensen

Vervolgens betoogt De Roon dat ons stelsel **van** beroepen anders moet worden:

"Dat systeem heeft de eerste decennia na de vrijmaking goed gewerkt, maar het k de vraag of dat nu nog wel zo effectief is. Die vraag als zodanig is m.i. terecht. Een systeem is niet heilig. Ons systeem van beroepen (en losmaken) berust op afspraken tussen de kerken, en als dat niet goed meer blijkt te functioneren moeten andere afspraken worden gemaakt. Ten dienste van de kerken.

Om bovengenoemde problemen op te lossen zou kunnen worden overwogen om een pool te vormen van

de (kandidaat)dominees. De vacante gemeentes en andere werkplekken worden vanuit de pool gevuld. Het cruciale is uiteraard dat dit moet d.m.v een benoeming door een (heel klein) college van wijze mensen. En zo 'n benoeming moet in principe steeds gelden voor een maximumperiode, doorstroming is een goed middel tegen vastlopen. Bovendien kan dat de bereidheid van de kerken om mee te doen vergroten. Natuurlijk realiseer ik mij dat het bovenstaande heel ingrijpend is (...) Maar als het stil wordt omdat geen beroep wordt uitgebracht, of als werkers in Gods wijngaard vastlopen, moet er toch worden ingegrepen?"

Enkele waarnemingen'

Br. De Roon doet terechte waarnemingen en wijst een richting die het overwegen waard is. Voor ik erover doordenk, noem ik nog enkele knelpunten, die volgens mij samengaan met de drie die hij aan de orde stelt. Die drie neem ik nog even mee:

1. Beroepbare kandidaten krijgen geen beroep.
2. Dominees stromen minder door.
3. Steeds meer dominees lopen vast.
4. Predikanten die een bijzondere Gak hebben vervuld en weer beroepbaar zijn, worden soms vergeten. Denk aan teruggekeerde zendelingen, zendelingsdocenten aan een buitenlandse opleiding, evangelisatiepredikanten in Nederland, dovenpastores etc.
5. Losgemaakte predikanten, die beroepbaar zijn, krijgen nauwelijks een beroep.
6. Mensen die niet in Kampen opgeleid zijn, worden ook minder beroepen. Denk aan mensen die afstudeerden in het buitenland, of 'overkwamen' uit een andere kerk.
7. Tot 2010 zijn er minder officiële vacatures.

8. Sommige kleine kerken kunnen hun dominee niet meer onderhouden, terwijl ook classis en Particuliere Synode geen hulp kunnen bieden.
9. Sommige kleine kerken hebben te weinig geld of werk om een fulltime predikant aan te trekken, terwijl een combinatie niet mogelijk is.
10. Sommige kerken (grote steden of massale gemeenten) vragen om aanvullende kerkelijke krachten ten behoeve van gespecialiseerde taken in pastoraat, diaconaat, hulp aan de samenleving, evangelisatie, werk onder culturele minderheden, jongerenwerk, toerustingstaken, gemeenteopbouw etc.
11. Er zijn kerkleden die zulke taken graag zouden uitvoeren, maar geen predikantsopleiding op universitair niveau kunnen volgen. Inmiddels wordt nagedacht over een Hbo-opleiding voor 'kerkelijk werker'.
12. Studenten in Kampen zijn soms onzeker over hun toekomst. Dat komt door de genoemde factoren, maar ook doordat niet duidelijk is wat van een dominee wel of niet kan worden verwacht, wat spanningen tussen gemeenten en dominees mee verklaart. Meer dan één student zou graag parttime functioneren, of met een beperkt aantal gerichte taken die passen bij zijn eigen gaven. Ook leeft de wens om in ieder geval op zo'n manier te beginnen, bijvoorbeeld op een werkplek in een gemeente waar al een predikant staat.

Droge kanalen

Nu is de verleiding groot om snel een praktische oplossing te bedenken. En ik geloof ook dat wij rond het ambt van dominee zakelijker moeten worden. Toch hebben praktische oplossingen in de kerk alleen maar zin, als ze gedragen worden door een geestelijke motivatie. Het veranderen van vormen en structu-

KERNREDACTIE:

DRS. G. J. VAN MIDDELKOOP,
DRS. A. L. Th. DE BRUIJNE.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DR. E. A. DE BOER, DRS. B. BOS,
DRS. I. D. HAARSMA, DRS. P. HOUTMAN,
PROF. DRS. B. KAMPHUIS,
DRS. B. LUITEN, DRS. K. DE VRIES.

MEDEWERKERS:

J. J. D. BAAS, DRS. C. J. HAAK,
J. M. DE JONG, DR. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

H. PRINS, Buiten Nieuwstraat 86-1, 8261 AX
Kampen, Tel. (038) 3331335

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 90,00 per jaar; f 49,00 per halfjaar; studenten f 74,50 per jaar (binnenland). Buitenland: f 149,00 per jaar (Europa zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers j 2,05 (excl. Porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij & Stichting Bralectah.
Tal. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,95 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

ren kan nuttig zijn, maar er moet eerst wel iets zijn **om** vorm en structuur aan te geven. Toen ik kortgeleden preekte over **Handelingen** 6 viel me dat **weer** op. De gemeente lost daar een knelpunt op door een praktische wijziging in de gemeenteopbouw. Maar daarbij stelt **men** van stap tot stap de vraag in welke richting de Heilige Geest ze leidt. Je kunt wel beddingen verleggen en kanalen graven om het water van de Geest beter te verdelen. Maar als dat water van de Geest niet of nauwelijks stroomt, of als je een beweging tegen de stroom in wilt losmaken, mislukt je **irrigatieproject** toch.

Daarom peil ik eerst of achter de knelpunten een geestelijke problematiek schuilgaat. Pas als we daarvoor openstaan en verlangen naar verbetering, **mogen** we zegen verwachten op praktische plannen. Bovendien vragen zulke praktische plannen misschien veranderingen in onze kerkelijke gewoonten, en structuren, zoals ook doorschemert in de **ideeën** van De Roon. Alleen als we samen geestelijk **gemotiveerd zijn**, hebben we genoeg moed, eenstemmigheid en wijsheid om daartoe te komen.

Geestelijke problematiek

De eerste stap om een knelpunt op een geestelijke manier op te lossen, is peilen wat er achter zit. In **Handelingen** 6 is de duivel al lang **bezig** om de kerk aan te vallen. Hij probeert de apostelen monddood te maken en zo het Woord terug te **dringen**. Het lukt hem niet: de gemeente groeit tegen de **verdrukking** in. Dan gooit hij het over een andere boeg. Hij pakt de gemeente op haar sterke punt: de bijzondere **gemeenschap tussen** zoveel verschillende mensen. Daarin nestelt hij zich om **die van** binnenuit te **bederven**. Er ontstaat een conflict **tussen** griekssprekende en **aramees spre-**kende helpsters. De tactiek **van** de duivel is slimmer dan je op het **eer-**ste gezicht denkt. Het lijkt alsof het hem alleen maar gaat **om het beder-**

ven van die mooie gemeenschap. Maar hij wil ook nu de opmars van Jezus' evangelie in de wereld **stuiten**. Want nu is het risico groot dat de apostelen **al** hun energie zullen steken in het oplossen van dat **knelpunt** en daardoor hun eigenlijke taak - onderwijs en gebed - verwaarlozen. Zo zou de duivel langs een indirecte weg **alsnog** bereiken wat hem via **openlijke** tegenwerking niet gelukt was. Onder een probleem aan de oppervlakte is vaak meer aan de hand.

Doorwerking van het Woord

Zou dat ook zo **kunnen** zijn bij de knelpunten van vandaag? Bet is de duivel (nog) **niet** gelukt om de **Gerformeerde kerken** te treffen door openlijke **dwaalleer**. Maar **heeft** hij zich misschien genesteld in onze sterke punten om ze van **binnenuit** te bederven? Nog steeds wil hij voorkomen dat Christus' boodschap oprukt. Bij die sterke punten denk ik aan twee aspecten van ons kerkelijk leven. Ik herken er de zegen van de Heilige Geest. En ik zie dat er iets is gaan ontbreken.

a. De nadruk op het levende

Woord **van** God. Je kunt die goede nadruk zo leggen, dat het haast abstract wordt. Dan praat je veel over het **belang van** het Woord. Maar intussen betekent dat niet dat het Woord ook echt oprukt. Dat oprukken betekent in de Bijbel dat de gemeente **en** de christenen persoonlijk **almeer** vervuld worden met het Woord en de Geest **van** Christus. En nog meer houdt het in dat het Woord vanuit de gemeente steeds nieuwe mensen bereikt, die Jezus nog niet kennen

b. De krachtige structuren **en** organisaties.

Je kunt je structuren, afspraken en organisaties zo goed voor elkaar hebben, dat ze een eigen leven gaan leiden. Van een nuttig middel worden ze dan haast een doel in zichzelf. En de kracht die er eerst van uitging, vloeit **weg**. Je verliest

flexibiliteit en wendbaarheid. Wat eerst geschikt was **om** de doorwerking van het Woord te dienen, kan dan zelfs het oprukken van het Woord gaan blokkeren.

Ik wil niet al te stellig spreken. Maar toch vermoed ik deze problemen achter de genoemde **knelpunten**. Ook vandaag **heeft** de duivel zo zijn tactieken. In dit artikel schrijf ik verder over dat Woord, in het volgende **over** die structuren.

Diagnose

Er zijn dus mensen, die opgeleid zijn om het evangelie te verkondigen en daarin soms zelfs ervaring hebben, voor wie toch geen werkplek is. Dat is eigenlijk iets om je als kerken voor te **schamen**, **zodra** je beseft dat het Woord wil **opruk-**ken, en dat er nog zoveel terreinwinst nodig is. Wij leven in een wereld van miljarden **niet-christe-**nen, en in een land met **miljoenen** die Jezus niet hebben aangenomen. Er zijn streken waar (**honderd**)duizenden ongelovigen leven, met in **hun** omgeving een relatief **klein** aantal christenen: de grote steden, bepaalde gebieden langs onze oostgrens, **Noord-Holland** en **Zuid-Nederland**. En het is **helemaal** niet zo dat ongelovige mensen zich bij voorbaat afsluiten voor het **evange-**lie, mals vaak beweerd wordt. **Velen** zijn **min** of meer op **zoek**, en je **kunt** de boodschap aan ze kwijt. Wij hebben als kerken een geweldig potentieel om in binnen- en buitenland bij te dragen **aan** het oprukken van het **Woord**. En gelukkig doen wij door Gods genade daar iets aan. Maar het zou vele malen meer kunnen gebeuren. Deze taak is nog lang niet af. Alleen al hierom kan het gewoon niet waar zijn dat de kerken geen **plek** weten te geven aan mensen die opgeleid zijn om het evangelie verder te brengen. Dan dreigt het bederf **van** iets goeds: nadruk op het Woord, terwijl de mogelijkheden om dat Woord te verbreiden niet optimaal benut worden.

Nadruk op het Woord betekende in de praktijk ook nadruk op het ambt van predikant. Diens bijzondere plaats spreekt van dat respect voor het Woord. Maar er kleven risico's aan. Een dominee kan zich achter dat ambt verschuilen. Met zijn persoon **kan** hij de doorwerking van het Woord in bepaalde opzichten in de weg staan, **terwijl** hij kritiek daarop niet serieus neemt met een beroep op de hoogte van zijn ambt. Ook kan de goede nadruk op het Woord in de praktijk betekenen dat er te weinig in geïnvesteerd wordt om dat Woord te laten **landen** in het gewone leven **van** mensen. Dan blijft het abstract. Accent op Woord en **predikants**-ambt heeft er ook toe geleid dat wij ons kerk-zijn teveel afhankelijk dreigen te maken van predikanten. Dat leidt tot hoge verwachtingen binnen gemeenten, **waaraan** vaak niet wordt voldaan. Uit reactie slaan we soms om in het tegendeel en halen de dominee ongenadig naar beneden. Bovendien moeten we als gemeenteleden soms erkennen dat we zelf te weinig vol zijn van dat Woord. Dat geeft een **consumentenhouding**, waarin je alles van de andere kant verwacht. Onze cultuur bevordert die houding ook nog sterk.

Hier ligt een belangrijk complex aan oorzaken voor de onvrede, verwijdering en soms losmakingen **tussen** nogal wat predikanten en **hun** gemeenten. In het beroepingswerk sluipt verder consumentisme doordat het blikveld beperkt blijft tot een selecte kring **van** predikanten die 'goed in de **markt** liggen'. Ook moeten **soms** alle afgestudeerden van meerdere lichten langs-komen, waarna een **kerk** na een **lange** periode uiteindelijk 'de **beste**' probeert te kiezen.

Dit zijn **zwakke** punten die zich hebben genesteld in de goede nadruk op het Woord.

Ongeestelijk?

Datzelfde zie je in de bijzondere regelingen rond de taak van dominee. Ze stammen vaak uit het verleden, met een andere maatschappelijke werkelijkheid. Maar ze bleven ze in stand, omdat ze in onze beleving pasten bij de **bijzondere** positie van een predikant. Het gevolg is dat zakelijke aspecten van het **predikant**-schap niet of niet eigentijds geregeld zijn. Zo hebben wij in de **kerkorde** afgesproken dat een dominee 'voor het leven' geroepen is. Ouderlingen mogen periodiek aftreden, terwijl er bijbels gezien geen principieel verschil tussen die **ambten** is. Die roeping voor het leven **kan** maken dat je als dominee in beginsel gewoon wilt of moet doorgaan, **ook** als het werk niet **goed bij** je past. **Ook** leidt deze ertoe dat we van een dominee soms verwachten dat hij altijd beschikbaar is. En het voelt in de beleving van velen wat 'ongeestelijk' om bij een predikant te spreken over arbeidsvoorwaarden, **werktijden**, inhoudelijke **werkafbakening**en, welomschreven sollicitatieprocedures, loonschalen, pensioenvoorzieningen, functioneringsgesprekken en zelfs van 'deeltijdplaatsen' en 'tijdelijke contracten'. **Helemaal** consequent zijn we daarin niet, want bij **evangelisatie** predikanten en zendelingen, bij dominees met een bijzondere opdracht of predikanten in een 'combinatiegemeente' zie je daarvan wel iets. Verschillende van de knelpunten laten zien dat er **behoefte** is aan eigentijdse regelingen, die wel **recht doen aan** het feit dat een dominee in dienst is van de kerk maar hem toch niet onnodig bijzonder maken.

Studenten

Afgestudeerden aan de TU kunnen van deze situatie onzeker worden. En als de samenleving blijft aan koersen op 'tweeverdienschap' als normale **arbeidsstructuur**, moeten we ook doordenken wat dit betekent voor de situatie van een pre-

dikant. Aanstaande **predikantsvrouwen** zullen het steeds moeilijker vinden om hun werk helemaal op te geven ter wille van het ambt van hun echtgenoot, naarmate andere echtparen gewoon zijn het werk te verdelen.

Hier zit ook een andere kant aan, die zeker **zoveel** met de **doorwerking** van het Woord te maken **heeft**. Misschien leren we wel af om ons voluit te geven en te dienen, zelfs als dingen niet zo goed geregeld **zijn** of onzeker maken. Enthousiasme voor Gods Woord **en** vertrouwen in zijn zorg zouden toch sterker moeten **zijn**. Niet dat we als kerken om die reden de dingen wel wat minder goed op orde mogen hebben. Toch geven vorige generaties vaak een voorbeeld **van** onbevangen overgave aan een taak, waaraan veel onzekere **kanten** kleven.

Maar **daarmee** kom ik weer terug bij wat br. De Roon noemde. Tot op vandaag zetten studenten **en** anderen zich in geloof over reserves en onzekerheden heen en verlangen ze naar een plek in de kerken. Tegen die achtergrond is het nog schrijnender wanneer die plek uitblijft. Dat kan een persoonlijke beproeving van God zijn, maar als kerken mogen we dat nooit als argument gebruiken. Als kerken zou je er alles aan moeten doen om juist zulke mensen de mogelijkheid te bieden om zich in de dienst van het evangelie in te zetten.

Kosten

Maar is dat niet te duur? Meer dominees (of andere werkers) in een bepaalde gemeente, meer posten voor evangelisatie, zending, diaconaat, en toerusting in binnen- en buitenland? We hoeven toch **geen** geld uit te geven, om werkplekken te creëren? Nee, **maar** voorop stond dat grote braakliggende **terrein**, binnen en buiten de kerk, waarop het Woord van **God** wil **oprukken**. Hebben wij **daarvoor** meer over? We behoren in Nederland tot de rijkste christenen van de wereld.

Velen zijn armer en brengen relatief toch meer op om het evangelie te dienen. Wij zouden ons moeten schamen als het argument van het geld *bij* deze zaak een doorslaggevende rol speelt. Toch is dat wel zo. Er komen signalen dat bijdragen minder gemakkelijk worden opgebracht. Nog meer offeren lijkt dan niet reëel. Moeten wij niet toegeven dat je daarin weer die geestelijke problematiek herkent? Offervardigheid voor de zaak van Christus is een eerste kenmerk van de doorwerking van het Woord. Schiet bij al onze nadruk op dat Woord die concrete doorwerking tekort?

Afhankelijk

Als ik gelijk heb, **betekent** dat iets voor de manier waarop wij de genoemde **knelpunten** willen oplossen. Die moet praktisch en zakelijk zijn. Maar voor alles vraagt deze om merkbare afhankelijkheid van de Heilige Geest. **In zeker drie opzichten:**

Wij moeten leren **samen dankbaar** te zijn om wat de Geest al gaf. Bijvoorbeeld die nadruk op de waarde van het Woord, en de kracht van veel structuren. Zonder die dankbaarheid **krijgt elke** verandering het karakter van een **afrekening**. Maar als iets vandaag anders en beter kan, betekent dat niet dat het vroegere geen geschenk van de Geest is geweest. Wie die indruk wekt, kan daarin verraden dat hij ook vandaag niet **afhankelijk** van de Geest bezig is, maar eigen zin of idealen drijft.

Wij moeten samen ootmoedig **erkennen** waar wij de duivel kansen geven om sterke punten te verzwakken. Een goed plan alleen blijkt dan onvoldoende. Spreekt het vanzelf dat Gods Geest zegent, als wij **zelf** verzwakking **toelieten**? Wij hebben **geen** automatisch recht op verbeteringen in de **kerk**. Gezamenlijke ootmoed laat zien dat je ook praktische verbeteringen van zijn genade verwacht.

Wij moeten werk **maken** van het gebed juist rond zulke praktische **knelpunten in de kerk**: in kerkdiensten, wijkbijeenkomsten, tijdens **kerkenraden**, op classes, en synodes. De Geest wil onze praktische, creatieve, en zakelijke ideeën gebruiken, maar niet per definitie. En ook niet altijd direct wanneer wij **ermee** komen. In Hand. 6 bevestigt de Geest een concreet plan door duidelijk te maken dat er draagvlak voor is onder de **christenen**, en door mensen met mogelijkheden te presenteren. **Daarin** antwoordt Hij op het gebed. Door gebed **kunnen ook** vandaag draagvlak en mogelijkheden ontstaan om goede plannen uit te voeren. En biddend leer je samen ontdekken voor welke plannen Hij wel en voor welke Bij geen **routes** opent.

Volgende week noem ik in aansluiting bij br. De Roon wat concrete praktische oplossingen.

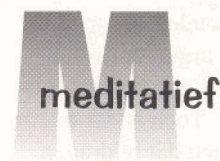
Drs. A.L.Th. de Bruijne is universitairdocent Ethieken Encyclopedie van de theologie aan de Universiteit te Kampen.

Heeft u wel eens overwogen om een abonnement op DE REFORMATIE te nemen?

Bel 0113 - 21 55 91

KWETSEND VOOR DE HEILIGE GEEST

A.M. de Hullu

In al hun benauwdheid was ook Hij benauwd, en de Engel zijns aangezichts heeft hen gered. In zijn liefde en in zijn mededogen heeft Hij zelf hen verlost en Hij hief hen op en droeg hen al de dagen van ouds. Maar zij waren wederspannig en bedroefden zijn heilige Geest; daarom veranderde Hij voor hen in een vijand.

Jesaja 63:9,10

Willem voelt zich genegeerd door zijn dochter en schoonzoon. Zijn vrouw Janny is welkom bij hen. Ze past regelmatig op de kinderen.

Maar als ze samen willen komen wordt dat altijd afgeweerd. Hij heeft het gevoel dat het hun alleen **maar** te doen is om het gemak dat ze van Janny hebben. Maar hem **moeten ze niet**.

Nu kan het best **zijn** dat Willem dat verkeerd ziet. Hij **is** ook maar een **mens**.

Een soortgelijke ervaring moet de Heilige Geest regelmatig **meema-**ken. En Hij is geen **mens**. Hij ziet scherp wat er in ons leeft.

Wel blij met Vaders gaven

De **kinderen** van Willem en Janny lijken oma alleen maar voor de opas nodig te hebben. Zo had Israël God de Vader nodig om veilig het beloofde land te bereiken en daar te wonen. **Aan** bescherming **en** zorg hadden ze behoefte. En God **heeft** die **ook** royaal gegeven. Jesaja 63 spreekt over intens goddelijk meeleven met Israël, onderweg naar het beloofde land. De liefde straalt er van af.

Zo kan het ook **ons** vergaan dat we

God alleen maar nodig hebben voor zijn **zorg** **en** bescherming. **Het** kan gebeuren dat je God alleen maar zoekt als je in de problemen zit. **Of** dat je God wel dankbaar bent voor je genezing, je **schoolresultaten**, de vakantie, maar dat je verder aan **Hem** voorbij gaat.

De Heilige Geest niet nodig

En ondertussen wordt de Heilige Geest **dan** voorbijgegaan. De gaven van de Vader, **waar** je lekker van kunt **eten** en rijk **van** kunt worden zijn mooi. Maar de Heilige Geest moeten we niet. Zijn gaven: de bijbel, het geloof, de innerlijke **ver-nieuwing**... Hou dat maar.

Zo zal niemand het hardop zeggen. Maar daar kan je houding wel op neer komen. Ongeïnteresseerd **te-**genover de Heilige Geest en zijn gaven is kwetsend. Daarmee **be-**droef je de Heilige Geest.

Paulus vertelt hoe wij de Heilige Geest kunnen bedroeven¹. Hij heeft het **dan** met name over onze woorden en onze houding tegenoverelkaar. Taal die voor God en mensen kwetsend is, **en** woorden die **ver-**wijdering brengen doen de Heilige Geest verdriet. Hij merkt dat we Hem niet nodig hebben. Hij proeft dat zijn gedrevenheid in **ons** hart geen **ruimte** heeft. Hij merkt dat we Hem **-zoals** Hij **is-** niet moeten.

Hij wil welkom zijn bij ons

De Heilige Geest wil in ons leven net zo **welkom** **en** gewaardeerd zijn als de gaven van **God** de Vader. Hij is met zijn gaven even onmisbaar. Ah de Heilige Geest **ons** opbouwende woorden hoort spreken, die samenbinden, dan merkt Hij dat we

voor Hem openstaan. Hij merkt dat we bewogen zijn door zijn liefde voor God, **voor** de redding van mensen **en** voor de gemeente.

Als de Heilige Geest bij ons **een** houding van vriendelijkheid, barmhartigheid en vergevingsgezindheid ziet, dan herkent Hij daarin zijn vruchten: iets van Hemzelf bij ons.

¹ Efeze 4:30

De Heilige Geest wil in ons leven net zo welkom en gewaardeerd zijn als de gaven van God de Vader.

De Heilige Geest wil in ons leven net zo welkom en gewaardeerd zijn als de gaven van God de Vader. Hij is met zijn gaven even onmisbaar. Ah de Heilige Geest ons opbouwende woorden hoort spreken, die samenbinden, dan merkt Hij dat we

W wandelen met God

We zeggen het steeds weer: Zo de Here wil. Gaaf iets **belangrijks** gebeuren: Deo Volente. Afgekort DV. Je leest het in Jakobus 4. Heel goed om het te zeggen. Maar weten we ook wat we ermee bedoelen? En vooral: **Mennen we ook wat we zeggen?**

In Jakobus 4 staat boven de vertaling van vers 7 tot 77 'het voorbehoud van Jakobus'. Dat is zo iets als 'we hebben besloten iets te gaan doen onder één voorbehoud: God moet het willen.' Alsof je iemand beloofd hebt op bij hem te zijn, onder één voorbehoud: dat ik niet in een file terecht kom. Zo'n voorbehoud klinkt mooi. Maar de Bijbel bedoelt iets anders. Hoe leef je eigenlijk? Hoe ben je ingesteld op de dingen? Weet je dat van de Here afhankelijk bent? Laat je dat ook merken?

Plannen maken

Jakobus heeft het over mensen die plannen **maken**. 'Welaan dan u die zegt: Vandaag of morgen gaan we op reis naar die en die stad, we zullen er een jaar doorbrengen, zaken doen en winst maken.' Plannen maken **we** allemaal. Als ik m'n diploma heb wil ik dat werk gaan doen. Volgend jaar willen we trouwen. Verdienen we zoveel dan proberen **we** een huis te kopen. Als we zoveel winst draaien breiden **we** de **zaak** uit. Plannen **maken**, wat is daar **mis** mee?

Niets. Integendeel, het is uitstekend. **God** heeft ons geschapen om over zijn schepping te regeren. En regeren is vooruit zien. Maar de vraag is hoe maken we plannen? Op eigen houtje? Zonder God? Jakobus heeft het over mensen die het alleen maar hebben over **wij**, ik **Wij** zullen op reis gaan. **Wij** kiezen een stad uit. **Wij** gaan zaken doen, winst maken... God komt er niet in voor.

Soms maken we plannen **en** zijn we zo vol van onszelf dat God daarbij niet in beeld komt. **Ik** ga naar het buitenland. **Wij** gaan volgend jaar trouwen. We **rekenen** met onszelf.

Met andere mensen. Met omstandigheden. Eigenlijk zijn we helemaal **horizontaal bezig**. We zien God over het hoofd. Hij komt er niet bij in beeld.

DV, staat wel in **onze** berichtgeving. Maar 'indien de Here wil' zeggen kan een sleur worden. We zetten onze wensen en mogelijkheden op een rij. We **maken** onze keuzes. Maar we bidden **niet**.

Of ja, we bidden wel. Maar buiten onze plannen om. Bidden en houden **zijn** dan twee. Bidden en plannen maken schuiven langs elkaar heen. Als twee aparte werelden. De wereld van ons geloof. En de wereld van 'wij die **onze** voornemens hebben'.

Damp

De Bijbel is ontdekkend. De Here zegt: Je weet niet eens hoe morgen je leven zal zijn. Wat ben je eigenlijk helemaal? Een **damp** die voor een korte tijd verschijnt en daarna verdwijnt.

Maken we onze plannen op eigen houtje dan **doen** we alsof we er morgen nog **zijn**. Maar is dat zo zeker?

Een damp is niet veel. Mistflarden ontstaan heel snel. Ze **hangen** er de hele nacht. Maar komt de zon op dan **zijn ze ook in een** mum van tijd weer verdwenen. Zo zijn wij ook geen blijvertjes.

Rekenen we daarmee? Mensen zeggen vaak: Ja, hoor eens, je moet er gewoon van **uitgaan** dat je er morgen **en** volgend jaar nog bent. Anders **kun** je toch niet meer leven? **Wie** zegt **nou** steeds dat we maar een damp zijn?

Toch, rekenen we ermee? Weten we ons echt van de Here afhankelijk? Dat maakt het niet onmogelijk dat we plannen maken. Nee. De Here Jezus heeft ons verlost. En niet meer dan een damp zijn maakt ons niet vleugellam om iets te doen. De dood is geen straf meer. Maar een deur naar het eeuwige dat God met ons bedoeld had. Tegelijk weten we, ervaren we, dat de Here ons breekbare leventje niet altijd door overeind houdt. Hij laat ons vroeg of laat op aarde verwaaien als een damp. Er komt een einde aan je leven en werken op aarde.

Leven voor God

De Here drukt ons niet met de neus hierop om ons mismoedig te maken. Nee, Hij wil graag dat ons geloof in Hem de stijl, de manier bepaalt van ons plannen maken. Dus helemaal in afhankelijkheid van Hem. En dat is precies het tegenovergestelde van zelfverzekerd zijn. Leven voor God, weten dat je afhankelijk bent van Hem, is veel fijner dan leven voor jezelf. Dus op eigen kracht.

Wij beschikken niet over onze toekomst. Over morgen niet. Over volgend jaar niet. De Here doet je geen onrecht als Hij je vroeg of laat uit het leven wegneemt. Of situaties in je leven toelaat waardoor je plannen in duigen vallen of in eik gevaal drastisch veranderd moeten worden.

Bouw je leven niet op wat je volgend jaar bereiken kunt, maar ge-niet vandaag ervan dat je kind van God mag zijn. En in zijn kerk en koninkrijk leeft. Je kunt zo stressig bezig zijn met je werk, met je plannen, je idealen, dat je er niet aan toekant je in te zetten voor de gemeente van God. Word je gevraagd voor een taak in de kerk, dan heb je geen tijd.

Is je leven voorbij, dan is niet de vraag: wat had ik nog voor plannen op stapel staan? Maar, heb ik geno-

ten van de Here? Wat heb ik in m'n betrekkelijk korte leven voor Hem mogen doen?

Afhankelijk van God

Het lijkt amper een verschil, toch is het een hemelsbreed verschil: 'Indien de Here wil zullen wij leven. En dit of dat doen.' De Here staat niet aan de zijlijn van ons leven om in te grijpen als Hij vindt dat het anders moet. Nee. Je kunt alleen maar adem halen, lopen, dingen doen, plannen uitvoeren, als Hij het wil en als Hij het geeft. Alleen als God het wil leef ik nu door. En morgen ook. Zo afhankelijk ben ik van Hem. Elke dag die je krijgt is een geschenk van de Here. Hij wil dat je leeft.

Wanneer we uit dat geloof leven is onze manier van leven anders. Niet zelfverzekerd. Niet overmoedig.

Wat mooi om het te zeggen op je trouwkaart, dat Deo Volente. Om het zo onder woorden te brengen dat anderen je ernaar vragen. Pracht kans om te vertellen wie God voor je is. Wat Hij voor je samen betekent.

Het leert je ook bidden. Als je van elkaar houdt en graag trouwen wilt. En daar plannen voor maakt. Bidden als je verder wilt komen in de maatschappij.

Leven we zo, dan gaat ons geloof glanzen. Alle grootspraak blijft achterwege. Onze naam wordt kleiner. Gods naam wordt groot. Precies wat Hij wil.

Ds. M.H. Sliggers is predikant van de Gereformeerde Kerk te Arnhem.

uit de kerken

BEROEPBAAR¹

Kandidaten:

M.F. Verhoeff, Heemskerckstraat 91, 8023 VJ Zwolle, 038-4541238
K. van Hoek, Oudestraat 78-1, 8261 CT Kampen, 038-3313568
E.J. van den Bos, Dijkstraat 6, 8261 VX Kampen, 038-3317842
M.O. ten Brink, Kastanjelaan Oost 23, 6741 DT Lunteren, 0318-486657
J.A. Vos, Nieuwstraat 86-I, 8261 AX Kampen, 038-3329496

Verder is beroepbaar

Dr. B.A. Zuiddam, Rutgerskamp 74, 3853 ES Ermelo, 0341-563802
Drs. H. ten Brinke, Boddemate 23, 8014 JJ Zwolle, 038-4659759

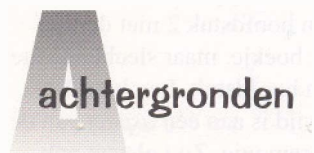
Eveneens zijn beroepbaar de volgende predikanten:

J.F. de Wolf, Mignonpad 22, 3816 AT Amersfoort, 033-4728793
P.F. Lameris, Curiestraat 42, 7909 BT Hogeveen; 0528-233481
Scheringa, Boeylaan 25, 4143 BX Leerdam, 0345-612675
A. Kroezen, Laan van de Eekharst 233, 7823 AE Emmen, 0591-674015

¹ Nieuwe opgaven en wijzigingen: H. Prins, tel. 038-3331335

ONDERGEDOMPELD IN WATER

J. van Bruggen

In dit artikel geef ik een korte reactie op enkele opmerkingen van Ds. Ten Brinke in De Reformatie van 8 mei 1999 (p.678-681).

De taal van een onderdompeling in water

Ons doopformulier omschrijft de symboliek van onderdompeling en besprenkeling met water bij de doop als volgt:

„Daardoor wordt ons de onreinheid van onze ziel voor ogen gesteld. Dit moet ons ertoe brengen, dat wij een afkeer krijgen van onszelf, ons voor God verootmoedigen en onze reiniging en behoud buiten onszelf zoeken”.

Wie deze passage losmaakt van het vervolg zou kunnen denken dat het formulier een nogal negatief beeld heeft van de doop. In werkelijkheid legt deze passage echter het eerste aspect van de doop uit. De onderdompeling in het water moet voor ons gelden als een negatief teken dat ons beschaamd maakt. Je zou er van kunnen schrikken: „Help, ik verdrink!”

Gelukkig is dit niet echt het geval. Er gebeurt meer bij de doop. Er is ook meer over te zeggen. Er wordt een evangelie verkondigd. De doop bevestigt en verzegelt ons de afwassing van onze zonden door Jezus Christus.

Ons doopformulier verwijst daarvoor niet zozeer naar het water als wel naar de doopformule:

„Wij worden immers volgens het bevel van Christus gedoopt in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest”.

Het is begrijpelijk dat in de kerkelijke taal deze aspecten soms zijn gaan versmelten en dat men dit scherpe onderscheid tussen „ondergedompeld worden in water” en „op naam van Jezus gezet worden” niet altijd heeft volgehouden. De wassing met het bloed van Christus (door het geloof) wordt heel vaak geassocieerd met het water van de doop.

Bij de exegese van teksten in het Nieuwe Testament blijkt echter dat wij deze synthese van beelden en termen niet zomaar op elke passage in de bijbel kunnen terugprojecteren.

En het is voor ons eigen bewustzijn van geloof en doop nuttig om van tijd tot tijd die aspecten ook te onderscheiden om te voorkomen dat de doop alleen maar meer wordt gezien als een geruststellend teken en om te vernijden dat de ernst van onze zonden een pro memorie post wordt. Dan zou het zomaar tot spirituele scheefgroei kunnen komen. Kerkmensen weten dan heel actief te spreken over het feit dat hun kinderen toch „kinderen Gods” zijn. Maar gelijktijdig vergeten zij dat ze ooit verklaarden dat diezelfde kinderen ook „in zonde ontvangen en geboren zijn en daarom aan allerlei ellende, ja zelfs aan het eeuwig oordeel onderworpen zijn”. Deze ernst klinkt door in de gebeden bij de doop:

„Geef dat het op de jongste dag

voor de rechterstoel van Christus, uw Zoon, met vrijmoedigheid zal verschijnen”.

Om niet te vergeten, dat wij in dit leven ook als christenen nog dagelijks te strijden hebben met de duivel, de wereld en ons eigen vlees, is het goed dat we herinnerd worden aan de taal van het doopwater. Om hetzelfde te zeggen in de taal van het avondmaal:

„Wij komen niet tot dit avondmaal om daarmee te kennen te geven dat wij in onszelf volmaakt en rechtvaardig zijn. Integendeel, wij erkennen, nu wij ons leven buiten onszelf in Jezus Christus zoeken, dat wij midden in de dood liggen”. In mijn boekje over „Het diepe water van de doop” heb ik geprobeerd dit aspect (naast de vele andere aspecten) niet te laten verdwijnen. In een Gemeenteschets heb ik een en ander nog wat duidelijker verbonden aan onze belijdenissen en formulieren.

Oppassen voor eenzijdigheid

Door middel van een vriendelijke bespreking van deze Gemeenteschets plaatst Ds. H. ten Brinke kritische kanttekeningen bij dit onderdeel. Volgens hem is het doopwater veel positiever te duiden. Het is de opvolger van het reinigingswater in het Oude Testament. En je laten doppen is hetzelfde als je laten wassen (zij het dan symbolisch en verwijzend naar een geestelijke wassing). De verschillen tussen Ds. Ten Brinke en mij zijn gering. Dat is gemakkelijk te illustreren aan de samenvatting van zijn artikel. Hij schrijft: „Het is niet alleen „Help, ik word gedoopt!” (de titel van hoofdstuk 2 van Van Bruggens boekje), maar

Ook: „Hoera, ik word gedoopt”. Dit is gelukkig juist. Daarom is de titel van hoofdstuk 2 niet de titel van het boekje, maar slechts de titel van een **hoofdstuk**. Een hoofdstuk dat gewijd is aan één aspect van de **doopceremonie**. Zo volstaat ook ons doopformulier niet met het „Ten eerste”, maar biedt ook nog andere aspecten aan.

Juist omdat hier uiteraard overeenstemming is, blijft het voor mij wat raadselachtig waarom ds. **Ten Brinke** zich zo **schrappig** zet tegen de gedachte dat de onderdompeling een **symbool** zou zijn van onze geestelijke dood. Het lijkt **alsof hij nauwelijks rust** en ruimte heeft voor het begin van ons doopformulier: „Wij en onze kinderen zijn in **zonde** ontvangen en geboren. Daarom rust Gods toom op ons, zodat wij in het rijk van God niet kunnen **komen**, of wij moeten opnieuw geboren worden. Dit leert ons de onderdompeling in en de besprenkeling met het water.”

Ook ds. **Ten Brinke** nuanceert wel: „De taal van de doopceremonie is niet **uitsluitend** negatief”. Anderzijds beklemtoont hij voornamelijk het positieve, zodat het soms lijkt **alsof de taal van de doopceremonie** uitsluitend 'positief' is.

Voor mij blijft dit wat raadselachtig. Ds. **Ten Brinke** zal toch **niet** beweren dat het 'positieve' **niet** heel duidelijk aan bod komt in mijn boekje (hij **schrijft** er ook over in zijn derde artikel). Waarom is er dan zo'n afweer tegen een aspect dat **ook** in ons doopformulier de **éérste** aandacht krijgt? **Mijns** inziens zit dit dieper dan de argumenten die we nu nog kort zullen bespreken.

Dopen of wassen?

In het Grieks van het Nieuwe Testament vinden we voor 'dopen' het werkwoord *baptizein*. Ds. **Ten Brinke** erkent dat dit vaak een negatieve connotatie heeft ('ondergedompeld worden, ondergaan in'). Het kan echter **ook** heel neutraal zijn: 'gewassen worden, zich **reini-**

gen'. De voorkeur **van** ds. **Ten Brinke** gaat nu uit naar die meer neutrale betekenis.

Mijns inziens verwaarloost ds. **Ten Brinke** echter het verschil tussen „**jezelf** onderdompelen' (= 'was-sen') en „ondergedompeld worden”. Het typische van de doop is juist dat mensen **kier** niet „**zichzelf** wassen” maar dat er een **ander** is die hen onder water duwt. Bovendien gebeurt dit niet bij herhaling **maar** eenmalig.

In dit **verband** komt Handelingen 22,16 ter sprake, waar **Ananias** tegen **Saul** zegt: „Sta op, kat u dopen en uw zonden afwassen onder **aanroeping** van zijn **naam**”.

Het Nederlands suggereert hier een zeer **nauwe** samenhang **tussen** 'dop-' en 'afwassen' omdat beide werkwoorden afhangen van „**laat u...**”. In het Grieks is deze suggestie niet **aanwezig**. **Daar** staat meer letterlijk: „Sta op! Word ondergedompeld en was uw zonden af door de naam **van** de Heer aan te roepen”. Het zelfstandig naamwoord „zonden” is alleen object bij „afwassen” en **niet** bij „onderdompelen”. Dit betekent dat 'je laten onderdompelen' en 'afwassen' hier niet samenvallen. Wij zouden dit vers als volgt kunnen omschrijven: „Sta op, laat u onderdompelen (in de boetedoop) en was die **zonden** (waarover u boete deed) nu af door de naam **van** de Heer aan te roepen in geloof”.

Het is nu eenmaal zo dat de latere **christenen** er **sterk** aan gewend zijn **geraakt** om „doop” en „water” aan elkaar te verbinden, maar in het Nieuwe Testament vinden we „gedoopt worden” veel vaker verbonden met „de Naam van Jezus”. De metaforiek van het waswater is te beschouwen als een synthese van diverse elementen.

Reinigingen in het Oude Verbond

Ds. **Ten Brinke** meent dat deze metaforiek origineel is doordat het doopwater verbonden is **aan** het rei-

nigingswater in het Oude Verbond. Hij **denkt** dat „het water als teken **van** afwassing **van** zonden” daarvoor heel bekend was **aan** de Joden in de tijd dat Johannes de Doper optrad. Dit lijkt mij moeilijk te bewijzen. Mij zijn geen voorbeelden bekend uit het Oude Testament dat iemand anders een volksgenoot onderdompelde ter reiniging. Bovendien bewerkte de reiniging niet de **vergeving** van de zonden (daarvoor was het bloed van de offers) **maar** de toerusting voor deelname aan heilige handelingen. Het afwassen van **onreinheid** is nog iets anders dan het wegnemen van de schuld van de zonden. En wanneer de Joden de ceremonie **van** Johannes de Doper zo makkelijk **zouden hebben** herkend als een variant op de reinigingen, waarom hebben ze **hem** dan een bijnaam gegeven („De Onderdompelaar”) en waarom komt een delegatie van priesters en levieten **onderzoeken** wie deze Johannes is en wat hij pretendeert?

Terminologie en tijd

Zorgvuldige analyse van de **geschiedenis** van de openbaring vemjkt onze gangbare **voorstellingen** en onze gebruikelijke beleving van de dingen, maar het **kan** ook wel eens gebeuren dat we er door worden uitgedaagd om wat meer oog te **krijgen** voor de latere en **soms** wat afwijkende ontwikkeling **van** beelden, **voorstellingen** en belevingen. Latere ontwikkelingen kunnen **verrijkend zijn**, maar **zij** mogen de oorspronkelijke klanken van woord en **teken** niet gaan overstemmen.

Dr. J. van Bruggen is hoogleraar in de Nieuw-Testamentische **vakken** aan de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Kampen.

Periodieken

10 - 3750 GA Bunschoten-Spokenburg
Tel (033) 299 79 99 - Fax (033) 299 79 98

Opwekkingsliederen

In *Opbouw* van 11 juni schreef ds. W. Smouter over opwekkingsliederen. De Christelijke Gereformeerde ds. J. Groenleer toonde daar weinig waardering voor. Ds. Smouter ziet dat anders:

Om te **beginnen** is het onmiskenbaar, dat in **heel veel** van **onze** gemeenten gestoeid wordt met de vraag, welke rol Opwekkingsliederen in de **dienst kunnen** hebben. In aparte bundeltjes, op sheets, in lofprijzingsdiensten of gewoon **tussen** door komen we **een** bonte variatie van liederen **tegen**, al of niet begeleid door gitaren, fluiten en bandjes.

Dit sluit helemaal **aan** bij de realiteit, *dat deze liederen voor heel veel jongeren en vrij veel volwassenen erg belangrijk geworden zijn. Een belangrijker rol speelt* daarbij de enorme populariteit van de jeugd-activiteiten van de EO. Het meest **onvoorstelbare** voorbeeld **daarvan** is dezer dagen de Jongere **ndag** die in dag Amsterdamse Arena gehouden wordt. Maanden tevoren **waren** daarvoor al meer dan 50.000 kaarten uitgegeven, **het maximum** dat deze sport-tempel bevatten kan. En ook het **grote aantal weekends** van Wervelwind of Ronduit of hoe ze heten - meestal **zijn** *el al uitverkocht zodra de datum uitlekt*. Een heel bijzondere ontwikkeling, die geen mens een twintig jaar geleden voorzien zou hebben.

Minzame teksten

Heb ik het nu nog **over** Opwekkingsliederen? Ja, toch wel. Mijn punt is &t **wij** die liederen niet los op de pijnbank **moeten** leggen,

maar **dat** we ze moeten zien als ten onderdeel van het aparte verschijnsel van onze tijd, dat gereformeerden en evangelischen, elk van allerlei snit, elkaar steeds meer ontmoeten en elkaar ook corrigeren. Laat ik het nu maar **over ons deel hebben: dat wij de afgelopen jaren gewoon veel gehad hebben aan de evangelische invloed waarvan Opwekkingsliederen een uiting zijn.**

Waar je in onze kerken op dit moment bloei en elan en nieuwe toewijding ziet, daar waait de wind meestal uit deze hoek. Kent iemand ergens jeugdleiders of drijvende krachten achter evangelisatie of mensen met visie voor diaconaat, die helemaal niet zijn aangeraakt door de evangelische beweging? Daarom krijg ik er de kriebels van, als ik minzame teksten lees zoals hier van ds. Groenleer geciteerd: 'Er zijn nu eenmaal mensen in de gemeente die zich op deze wijze uiten en die zich in die uitingsvorm thuis voelen. En zou daarvoor geen ruimte mogen zijn?' Ik kwam zo'n tekst ook tegen in één van onze eigen gemeenten, in het voorwoord van een **gemeentebundel**. Er stond iets als: hoewel deze liederen niet uitblinken door zeggingskracht of muzikale kwaliteit, hebben wij in onze gemeente zo'n tolerantie, dat ook deze liederen gezongen mogen worden.

Wat ik hierin node mis, is de erkenning dat **wij als kerken gewoon heel veel te danken hebben aan de beweging waar deze liederen een uiting van zijn.** En dat **we** de Here God intens danken voor de nieuwe impulsen voor geloof en omgang met Hem, die **we** in die weg ontvangen hebben. Ik **ben** Hem zelf in elk geval dagelijks dankbaar, &t ik **Hem** meer persoonlijk heb leren kennen, dat ik meer heb mogen zien van gebedsverhoring dan vroeger en, ja, ook dat ik mijn zonden scherper ben gaan zien. En zonder evangelische invloed kan ik me die ontwikkeling niet voorstellen.

Voor wie dit te subjectief vindt: het zou niet gek zijn om eens een student te laten onderzoeken, hoe het in onze kerken zit met het verschil tussen gemeenten die in de versukeling zitten en gemeenten die groeien en bloeien.

Mijn werkhypothese zou zijn, dat je groei en bloei alleen maar ziel, waar op eigen manier openheid is voor het evangelische en z'n nadruk op persoonlijk geloof: Een openheid die, inderdaad, ook blijkt uit de liederenkeuze - al is dat bepaald niet het hele verhaal.

(...)

Wonderlijke combinatie

U merkt, ik pleit er in dit artikel voor, dat we **wat** meer ronduit zullen erkennen wat we te danken hebben aan evangelische invloed. Pas wanneer je dat doet, dan zul je ook eerlijk kunnen zeggen dat die invloed **heus** het eind van alle tegenpraak niet is. *Dat je niet moet bouwen op je ervaringen, maar op Gods beloften. Dat er meer is dan halleluja en meer dan het persoonlijke* van de eenzame ziel. Wat het zingen en de kerkdienst betreft, denk ik zelfs dat er een tegenbeweging aan zit te komen. In plaats van steeds méér rumoer en muziek kon er wel eens meer ruimte komen voor momenten van stilte. Naast Psalmen, Gezangen en Liederens zie ik belangstelling groeien voor het onberijmd Psalmen zingen op de klassieke Psalm-tonen, zoals dat in de kloosters gebeurt. Van dat laatste kom ik mooie voorbeelden tegen in het nieuwe 'Dienstboek - een proeve' van de SOW-kerken. Een

wonderlijke combinatie vind je daar: aanwijzingen om **stille** tijd te houden, die zo uit een evangelisch handboek konden komen, gevolgd door **ideeën** voor doordeweekse 'getijden' uit de katholieke traditie. Zou het niet prachtig zijn om van het een en het ander te leren? Het evangelie is sterk genoeg om in alle tijden in vernieuwde vorm te **klinken**.

Ouders en grote kinderen

In *De Waarheidsvriend* van 10 en 17 juni schreef dr. **W. Verboom** over **op weg** naar de **volwassenheid**. **Voor** de opvoeding van jongeren die steeds zelfstandiger worden vindt hij het **onderling gesprek** van groot belang:

De leeftijd boven de vijftien jaar is er één van grote veranderingen. Dat raakt direct de **geloofsontwikkeling** van deze jongeren. Er is sprake van allerlei psychische en **fysieke** veranderingen, maar ook van veranderde situaties **waarin** zij zich bevinden. Tussen de veranderingen in hun ontwikkeling en de nieuwe situaties is sprake van **wederzijdse** beïnvloeding. Jongeren **zijn** op weg naar de volwassenheid. Als het **beklimmen** van een berg. Het is vaak één groot **zoekproces** naar wat we de eigen identiteit zouden kunnen noemen. Een zoektocht die soms door crises heen voert. (**Erikson**). Ook in de wijze waarop ze het geloof en de kerk beleven is dat het geval. Een wezenlijke vraag is die naar de **taak** van de ouders in deze kritische fase. Het **maakt** nogal verschil of je **kinderen** van 10 jaar of van 18 jaar opvoedt. Gehoorzaam omdat je ouders iets **willen** is in deze fase niet meer vanzelfsprekend. De taak van de ouders wordt dan met name zichtbaar in het **onderlinge gesprek**. Hoe kan **er** een klimaat heersen waarin sprake is van een open **communicatie**, **waarin** en **ouders** en **jongeren** zich veilig voelen. **Waarover** **zijn** ouderen en jongeren met elkaar in gesprek?

(...)

Soorten jongeren

Voordat we nu **verder** nadenken over de wijze waarop ouders met grote kinderen omgaan, **kan** het **nuttig** zijn ons te realiseren dat er verschillende soorten jongeren zijn. En dat ook de eigen kinderen daaronder vallen. Zonder jongeren in een vakje te zetten zou je globaal gesproken tussen de volgende **soorten** jongeren kunnen onderscheiden.

* **Traditionele jongeren: ze** sluiten zich aan bij het bestaande normen en **waardenpatroon**.

* **Progressieve jongeren: ze** willen veranderingen aanbrengen in dat patroon.

* **Zoekende, kritische jongeren: ze** denken na over hun eigen keus en weten niet goed wat ze met het bestaande **aan** moeten

* **Evangelische jongeren: ze** zijn aangeraakt door een spontane, niet traditionele geloofsbeleving, die voor **hun** gevoel je meer ruimte geeft om je geloof te beleven dan het strakke patroon in de eigen gemeente.

* **Onverschillige jongeren: het kan** hen niet zo veel schelen hoe het toegaat in de kerk. Ze hebben er geen innerlijke band **mee**. **Als** het gaat om de geloofsbeleving van de jongeren kan men ook denken aan de volgende indeling:

* **De afhakers.** Ze hebben de kerk helaas verlaten. Het knaagde soms al lang.

* **De twijfelaars: ze** weten niet, wat ze **zullen** doen.

* **De gemotiveerden.** Ze hebben de Heer persoonlijk leren kennen. Ze **komen** tot een eigen geloofskeus. Ze doen belijdenis van **het** geloof of bereiden zich er op voor.

(...)

Mogelijke valkuilen

Hoewel het gevaar bestaat om op een veilige afstand goedkope adviezen te geven, waar ouders in de concrete situatie weinig mee **kunnen**, wil ik toch proberen, meest uit

eigen ervaring, op enkele dingen te wijzen. Allereerst **zijn** er enkele valkuilen, waarvoor je bij de opvoeding in deze periode moet oppassen.

A. Ouders moeten jongeren boven de zestien **niet behandelen als kleine kinderen**. Zonder rekening te houden met hun leeftijd. Je houdt ze dan **afhankelijk**. Dat werkt contraproductief. Vroeg of laat komt hun protest of ze blijven heel hun leven afhankelijke mensen. Jongeren **moeten** leren zelf **verantwoordelijkheid** te gaan dragen voor hun keuzes. Je moet ze daarin stimuleren.

B. Ouders kunnen nooit, maar in deze periode zeker niet, met **dwang** opvoeden. Dan maak je misbruik van je macht als ouder. Achter deze houding zit vaak een stuk angst van ouders. Angst dat het niet goed gaat met je kinderen. Op zichzelf genomen is dat zo goed te **begrijpen**. Toch is dwingen op zichzelf geen begaanbare weg. Dwang is het omgekeerde van het gebed. Dwang is je **kinderen** vastgrijpen in plaats van ze in de handen van God te geven.

C. Ouders moeten er voor waken dat zij de houding van hun kinderen gaan **vergelijken** met hun eigen houding toen zij de **leeftijd** hadden van hun **kinderen** nu. 'Ik deed vroeger toch gewoon wat **mijn** vader zei! Het **kwam** toch niet in je op om hem tegen te spreken!' Zo vergeten ouders dat de verhoudingen tussen mensen veranderd zijn. Ook hun eigen houding.

D. Ouders moeten er erg in hebben dat hun opvoeding geen 'verborgen agenda' heeft. Onder het voorwendsel dat je je kinderen vrij laat, is het je er dan eigenlijk om begonen **zelf rust** te hebben. Geen conflicten alsjeblieft! Zo kan het ook omgekeerd zijn: ik wil dat mijn kinderen niet afwijken van de wil van God (terwijl het nog de vraag is of onze eigen wil en Gods wil niet

verwisseld worden), maar ten diepste gaat het er dan om dat je met je gezin voor de dag wilt komen **als** een **modelgezin**. **Niet** wilt **onderdoen** voor anderen.

Ondemocratisch bijbellezen

Ds. Pieter Boomsma vindt dat we niet moeten doen alsof pas in onze generatie het geestelijk inzicht doorbrak. In het Centraal Weekblad van 18 juni schreef hij:

Ondemocratisch bijbellezen is, volgens de Engelse schrijver G.K. Chesterton met *de* bijbel bezig zijn alsof er niet al eeuwenlang mensen over hebben **nagedacht**. Het is doen alsof wij de eerste generatie zijn die er werkelijk iets van begrijpt. In sommige oren zal zoiets klinken als een **vloek**, in andere als muziek. Maar heeft Chesterton gelijk of niet, dat is een vraag.

De meeste zaken die nu anders worden gezien dan bijvoorbeeld vijftig jaar geleden, zijn niet een kwestie van wat er geschreven staat maar van hoe wij er mee **omgaan**. De meeste zaken, niet alle. Er **zijn** een paar toppers op het terrein van de bijbeluitleg die nieuw lijken maar al oud zijn. Onderwerpen als verzoeningen het **God-zijn** van *Jezus*. Dat zijn echt grote punten, die in de loop van de geschiedenis telkens op een of andere manier **terugkomen**.

Gewoonten

Maar afgezien van die toppers, die met regelmaat opduiken, onrust veroorzaken en hopelijk verhelderend en geloofsversterkend werken voor wie zich niet laat verwarren, zijn er in elke tijd gewoonten waarmee iets moet worden gedaan. **Gewoonten**, die **werden/worden** gepresenteerd alsof het geloof er van afhangt, die op zich best heel goed kunnen zijn maar die in werkelijkheid niet meer zijn dan wat mensen hebben gedacht dat de Here God zou kunnen bedoelen. Zo is er de afgelopen eeuw heel wat gedoe geweest over het wel of niet zingen

van gezangen, over fietsen op zondag en noem maar op. Zaken waarover nauwelijks iemand zich nog opwindt.

Toppers

Die mogelijkheid om ondemocratisch bijbel te lezen, zit in de toppers; in de grote onderwerpen. Die worden vaak gepresenteerd als nieuwe **ontdekkingen**. Soms wordt **er** bij gezegd dat, wanneer **we** niet op de voorgestelde manier geloven, het niks meer **kan** worden met de kerk. En wie niet meegaat in de theologische **trend**, kan **meewarig** bekeken worden als iemand die nog niet zo ver is.

Het **kan** natuurlijk helemaal **geen** kwaad om **belangrijke** onderwerpen uit bijbel en geloof regelmatig weer te bekijken. In de loop van de tijd koekt er **van** alles aan; bijkomende **zaken**, die er niet echt toe doen. Die kunnen door een **kritische blik** weer eens worden opgeruimd, zodat de zaak waar het om gaat **tevoorschijn** komt. Pikant - of zelfs verdacht - wordt het wanneer de zaak aan de orde wordt gesteld als iets totaal nieuws. Een nieuwe **visie**, die **we** net hebben gekregen of ontdekt.

Verdacht

Om twee redenen vind ik dat verdacht. In de eerste plaats omdat gesteld wordt dat: al **die** mensen die

voor ons de bijbel lezen en **daarover** nadachten, om allerlei redenen de dingen verkeerd hebben gezien en uitgelegd. Alsof pas in onze generatie het geestelijk inzicht doorbrak. Ondemocratisch dus, want je **maakt er een groot deel van de christenheid monddood**. Daarbij loop je - zodoende - het risico voorbij te gaan aan wat God eerder in de geschiedenis met mensen heeft gedaan.

De tweede reden is dat we, wanneer we zo **druk** zijn met nieuwe inzichten, al te gemakkelijk erg **theoretisch** bezig zijn met bijbel en geloof. Alsof het belangrijkste is hoe wij de dingen **bekijken** en begrijpen. Natuurlijk is dat **belangrijk** - je denken bepaalt je gedrag - **maar** het is niet de hoofdzaak. De hoofdzaak van het christen-zijn is toch de **navolging** van Jezus, die concreet wordt in liefde voor God en de naaste. Ondemocratisch bijbellezen betekent dat ik allereerst diegenen buitensluit die me vooraf **gingen**. Daarnaast loop ik de kans dat ik God zelf buitensluit, doordat ik zo bezig ben met **wat ik er van vind**, **dat Hij niet meer aan het woord komt**. Het lijkt me een vruchteloze bezigheid.

Ds. RH. Keegstra

Sporen van de wederkomst van Jezus Christus

'Het boek Openbaring is een troostboek voor elke dag, midden in de gebeurtenissen van vandaag.

Ds. Keegstra probeert dat duidelijk te maken door verbanden te leggen met wat we in het wereldnieuws tegenkomen'. Een uniek boek.

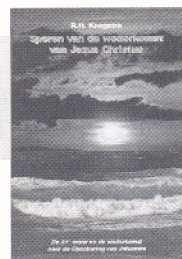
Geréf. Kerkbode

deze uitgave met **meer dan 350** gespreksvragen, geeft ds. Keegstra zijn visie over het **bijbelboek Openbaring** van Johannes.

OOSTERBAAN & LE COINTRE B.V.

Postbus 25, 4460 AA Goes, tel. 0T 13-215591

174 pag., £ 17,50

Verkrijgbaar bij de boekhandel

W weekverslag synode

Donderdagavond 24 juni. Het **zou** de eerste plenaire vergadering zijn waarop, zij het dan nog maar **een** enkel onderdeel, **het** brede vraagstuk van de gezangen behandeld zou worden. En uit de opkomst van publiek **was** ook duidelijk: hier is iets aan de orde waarnaar de belangstelling van de **kerkleden** uitgaat.

Zo'n **zestig** paar ogen voel je in je rug; broeders, en nu? Nu, niets dus. Gedurende de donderdag was **steeds** meer duidelijk geworden dat de voorstellen die de commissie had **voorbereid**, toch nog niet rijp **waren** voor plenaire behandeling. En daarom wordt de vergadering uitgesteld. De preses vertelt het de bezoekers, in een plenaire **zitting**: het is spannend, dit onderwerp, en die spanning die binnen de kerken **heerst**, is natuurlijk ook voelbaar op de synode. En we sluiten met gebed af, en bidden om wijsheid, om leiding.

Niet rijp voor plenaire behandeling.

En **dan kan** het wijzer zijn een plenaire discussie uit te stellen als je het gevoel hebt dat een discussie nu tot onzorgvuldige behandeling zou kunnen leiden. Teleurstellend, niet alleen voor de bezoekers, maar, naar ik u kan verzekeren, ook voor de **synodeleden** zelf. Het was fijn geweest indien we voor de vakantie vast een begin hadden kunnen maken met dit omvangrijke dossier. Wanneer dat namelijk niet **lukt**, bestaat de gerede kans dat gedurende **het zomerreces** er ook niet op een zinvolle **wijze** aan verder gewerkt kan worden. En dat zou tot ernstige vertraging kunnen leiden. Maar op het moment dat ik dit **schrijf** heb-

ben we nog een week, dus wie weet.

Algehandeld

Er waren gelukkig ook voldoende zaken die **we wel** af konden handelen de afgelopen week. Ik had u in het vorige weekoverzicht met een aantal open eindjes laten zitten. Nu, op die **punten** is het nu tot besluitvorming gekomen.

In de eerste **plaats was daar** de kwestie van het nieuwe **huwelijksformulier**. Het **commissievoorstel**, dat ook inhield dat de term **huwelijksbevestiging** zou komen te vervallen, is met 24 **stemmen voor** aangenomen. De discussie in twee **termijn** richtte zich, net als in de eerste ronde, met name op het **vlak** of de **term** bevestiging diende te worden gehandhaafd, in de lijn van wat Hattum 1972 had gezegd: bevestiging betekent hier: vastmaken in het Woord van God.

Opvallend in de discussie was dat **hier** de geesten **ver** uiteen liepen, en dat **het** moeilijk bleek de inhoud van wat je wilde zeggen over te brengen bij de ander. Volgens de commissie verandert en de facto helemaal niets (en dus ook volgens de meerderheid van de synode niet), volgens de anderen **heeft** de kerk **hiermee** een **stuk** geschiedenis en een deel **van** haar taak resp. bevoegdheid prijsgegeven. Uiteindelijk werd het nieuwe **formulier** met slechts een stem tegen aangenomen.

Een tweede punt dat nog open stond was de kwestie van de **kerkelijke** examina. In het vorige artikel hebben we **daar** **d** veel over **ver-**teld, dus 't kan nu wat **kort**. Het tegenvoorstel om de beide huidige

examens terug te brengen tot één **heeft**, ondanks een dapper verweer, het niet mogen **halen**. Veertien leden steunden dit voorstel, de rest was tegen of onthield zich. Maar ook het **commissievoorstel**, dat naast het **beroepbaarstellend** onderwep (BSO) ook een **toelatingsonderzoek** (TLO) **inhield**, moest enige veren laten. Hun idee dat de classis van het TLO de conclusies van de classis **van** het BSO diende te bevestigen, werd geschrapt. Daarmee komt het TLO heel dicht aan te liggen tegen het voorstel dat ook de **deputaten** al hadden: een **kennismakingsgesprek**, waarbij het **toetsingsaspect** **blijft** aanwezig.

In totaal waren er op dit stuk het tot op heden recordaantal van 14 **amendementen** en een tegenvoorstel ingebracht. Uiteindelijk overleefde slechts een amendement het: het gesprek van de kandidaat met de classis rondom zijn motivatie en **zijn** persoonlijke verhouding met de Here zal in een besloten zitting van de classis plaatsvinden. Tot zo ver deze open eindjes van vorige week.

Zending en hulpverlening

Het onderwerp BBK kon deze week in totaliteit worden afgerond. Over de contacten met de diverse kerken wellicht een andere keer, nu iets over een punt van wat groter gewicht, bekend **onder** het hoofdstuk zending en hulpverlening. Even een korte schets: In het verleden was op **toch** principiële **gronden** gekozen voor de opzet dat a) het beoefenen van zending (woordverklondiging) de **taak** was van de kerk en b) dat daadwerkelijke hulpverlening (zeg maar de daad bij het

woord) een zaak was van de kerkleden, het particulier initiatief. Bovendien was zending een raak van elke kerk. En waar wij een verband zijn van plaatselijke kerken, heeft dus elke kerk de roeping tot het bedrijven van zending. Dat kan natuurlijk in samenwerking met anderen, maar het is geen generale zaak. Daardoor ontstonden naast elkaar diverse kerken (met hun samenwerkingsverband) die zending bedreven, denk aan Groningen, Enschede, Spakenburg, Drachten, om maar enkele te noemen, en hulpverleningsorganisaties, waarvan DVN wel de belangrijkste representant is. Langzaam maar zeker begon de mening post te vatten dat de strikte scheiding tussen woord en daad niet nodig, om niet te zeggen onwenselijk was. Het was voor de mensen op de plaatsen waar de GKV actief zijn ook vaak onhelder: bij welk loket moeten ze nu zijn: voor kerkelijke samenwerking bij BBK, voor actieve hulp bij DVN, voor zaken rond de zending bij de zendende kerk, voor zaken van instructie bij IRTT enz.

Het deputaatschap heeft daarom, in opdracht van de synode van Leeuwarden 1990, de kerken gediend met een rapport: Oecumene, zending en hulpverlening. Op basis van dit rapport en de ingekomen reacties vanuit de kerken heeft de synode nu een aantal uitgangspunten vastgesteld voor zending en kerkelijke hulpverlening. Zeven in totaal. Gelet op de beschikbare ruimte haal ik er eentje uit nl. uitgangspunt 2: de kerk laat door middel van uitzending van het Evangelie, dat is de blijde boodschap van geloof en liefde, horen. Daarom doet zij & verkondiging van het Woord des geloofs vergezeld gaan met het betonen van christelijke barmhartigheid.

Deputaatschap

Naast de bepaling van deze uitgangspunten voegde ook & synode de daad bij het woord en benoemde een generaal deputaatschap voor

zending en hulpverlening (Z&H). Hun opdracht is het formuleren, en doen uitvoeren en het bewaken van een generaal kerkverbandelijke aanpak voor zending en hulpverlening in die dingen die de kerken gemeenschappelijk aangaan. Het deputaatschap krijgt vervolgens 9 concrete opdrachten mee.

Wie het rapport van zeven pagina's doorneemt zal tot de conclusie komen dat met de instelling van dit deputaatschap geen eindpunt is bereikt. Er is een beleidslijn uitgezet. Een skelet gebouwd, dat in de komende jaren door veel overleg, met de zendende kerken, met BBK, met de IRTT, met DVN verder vlees en bloed zal moeten krijgen. In maar liefst zeven van de negen opdrachten komt dat woord dan ook voor: overleggen. Het zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot ineenstorting van Z&H, IRTT en DVN. Maar het ging de commissie en de synode op dit moment te ver om dat allemaal al in besluitvorming vast te leggen, zo men daar al de bevoegdheid toe zou hebben. Wel blijkt in bij vrijwel alle zendende kerken en bij DVN een grote bereidheid dit beleid verder handen en voeten te geven.

Doop

Vanuit diverse kerken en van nogal wat particulieren waren bij de synode brieven binnengekomen inzake de doop van in het buitenland geadopteerde kinderen. Juridisch is dit nogal een ingewikkelde materie, maar in korte lijnen *geschetst* komt het hierop neer: in het verleden was het zo dat soms pas na jaren nadat het kind in Nederland was aangenomen, door de rechter de definitieve beslissing werd genomen omtrent de status van het kind. In 1998 is een nieuwe wet van kracht geworden, op basis van een internationaal verdrag, waarbij 60 landen zich hebben aangesloten (30 hebben al geratificeerd), die *bepaalt* dat nadat in het land van herkomst de zaken zijn afgehandeld, de aspirant-adop-

tiefouders verplicht zijn hun kind, dat op grond van die wet een blijvende plaats in het gezin heeft gekregen, te verzorgen en op te voeden als was het hun eigen kind. Gelet op deze gewijzigde omstandigheden besloot de synode de uitspraken van Groningen-Zuid, Heemse en Berkel vervallen te verklaren en uit te spreken dat aan buitenlandse kinderen die in Nederland door gelovige ouders in hun gezin worden opgenomen ter adoptie, het recht op de doop toekomt. De laatste formulering klinkt wellicht wat vreemd, maar bedacht moet worden dat er ook wel oudere kinderen naar Nederland komen. Voor hen zijn zaken als gewinning etc. van belang. Wie zegt dat de doop dan zo spoedig mogelijk plaats moet vinden, gaat aan dat aspect makkelijk voorbij. De klassieke interpretatie van art. 56 KO van het begrip: zo spoedig mogelijk gaat weliswaar uit van de achtergrond: wanneer het kind dat hebben kan, de praktijk leert dat mensen hier ook makkelijk een stringente opdracht in zien en anderszins er mee aan de haal kunnen gaan. Vandaar dat gesproken wordt over dat ze er het recht op hebben, maar dat over het tijdstip geen uitspraak wordt gedaan.

Tijdens de bespreking werd ook gesproken over het feit dat een aantal kerken al, tegen de afspraken in die we op dit punt gezamenlijk gemaakt hebben en ook voor kinderen die nog niet onder deze wet vallen, toch was overgegaan tot de doop. Voorzitter Messelink zei & de synode er feitelijk niets mee kon omdat het punt op zich niet op de tafel van de synode terecht was gekomen. Gelukkig was hij er echter bepaald niet mee. "Nu hebben we geen probleem, omdat de synode besloten heeft in dezelfde lijn. Maar wanneer dat niet het geval was geweest, hadden we wel degelijk een probleem gehad. Je kunt het betreuren, maar meer kunnen we op dit moment niet doen". Maar het blijft natuurlijk wat merkwaar-

dig dat **kerken** dat niet aanhangig hebben **gemaakt** op het niveau waar **de afspraken zijn gemaakt, nl. de GS**, maar het slechts gemeld hebben aan de diverse **classes**.

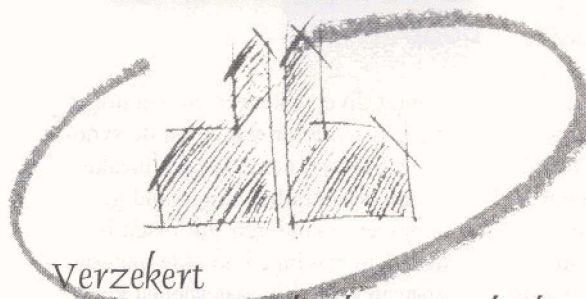
Meldpunt

Een toch wel triest agendapunt **was** de instelling van een **deputaatschap** dat de mogelijkheid en de uitvoerbaarheid van het instellen van kerkelijke meldpunten voor seksueel **misbruik** door **ambt dragers** en anderen die in opdracht van de kerk werkzaam zijn moet onderzoeken. Een kerkelijke zaak, vond de

synode, want **het** gaat hier om misbruik dat door **mensen** die in dienst zijn **van de kerken** wordt gepleegd. De verantwoordelijkheid daarvoor kun je **niet** leggen bij een particuliere organisatie. Een aantal synodeleden vond dat **de kerken** al verder konden gaan, en waren **van** mening dat deputaten **ook** reeds daadwerkelijk met de klachten aan het **werk zouden** kunnen. De synode oordeelde van niet. Wel nam ze de verantwoordelijkheid, maar ze besloot dat juist deze verantwoordelijkheid de grootste **zorgvuldigheid** nodig maakte, Vandaar het **deputaatschap**. Wel

werd er bij de kerken op aangedrongen zich nu reeds (voorlopig) te verbinden aan het meldpunt seksueel misbruik zoals dat bij "De Driehoek" functioneert. Helder was dat de synode vond dat het nodig **was** om iets te doen, en deze verantwoordelijkheid ergens onder te **brenge**n. Binnen een en dezelfde **kerkgemeenschap** kunnen gemakkelijk belangenverstrengeling en **loyaliteitsproblemen** ontstaan. Het is daarom wenselijk deskundigheid buiten de **eigen** gemeente in te schakelen.

donatus

Verzekert
van Avondmaalstel tot Zadeldak
alles onder uw kerkelijk dak!

Verzekerd zijn bij Donatus is een geruststellend gevoel.
Al sinds 1825 dé verzekeraar voor uw kerkelijke eigendommen,
maar ook voor al uw andere verzekeringsaangelegenheden.
Vraag vrijblijvend onze brochure of offerte of maak een afspraak voor
een vrijblijvend persoonlijk gesprek.

Postbus 500
5240 AM Rosmalen

Hoff van Hollantlaan 8
Tel. 073 5221700 - Fax 073 5221717

GELOOFWAARDIG VERZEKERD

